

NIEUWSBRIEF

Nummer 28 - December 2012

Stichting Familie Archief Cleveringa

De middenstand van Kantens-2

Eén van onze familieleden, Heino Cleveringa, is geboren en getogen in het dorp Kantens, een klein terpdorp op het Hogeland van Groningen. Dit is deel 2 van zijn interessante verhaal.

Na de begin vijftigerjaren vertrokken veel mensen naar de stad of zelfs naar het westen van het land omdat er te weinig werk was op het platteland door mechanisatie van het boerenbedrijf. Dat had direct gevolgen voor de middenstand en successievelijk verdwenen er winkels en bedrijven doordat er geen opvolging was en als die er wel was, was er geen interesse in de opvolging. Vooral de kruideniers en andere winkels voor de eerste levensbehoeften kregen het zwaar. Na enkele jaren waren er geen twee slaggers meer maar één, en geen vijf kruideniers maar drie, enz. Ook de melkboer en de petroleumman die elke dag of week aan huis kwamen, verdwenen uit het beeld om maar niet te spreken van de kleermaker, de schoenmaker of de manufacturer....

De Stellingmolen "Grote Geert"

Aan het eind van vijftiger jaren waren er alzo veel bedrijven verdwenen. De oude winkelruimte werd vervangen door een extra kamer in huis. De grootste winkels en bedrijven konden toen nog stand houden vaak doordat ze ook werk hadden buiten het dorp. Maar allengs raakten die ook in de versukkeling en hun aantal nam zienderogen af.

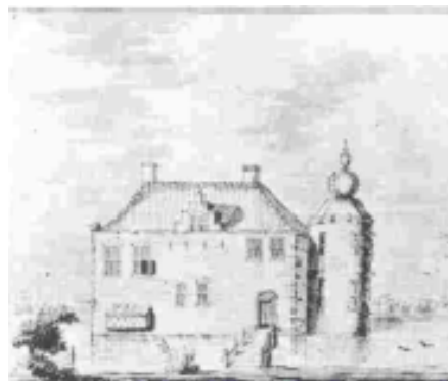
Hoe is het nu, anno 2012?

Helaas zijn er maar weinigen overgebleven. Nadat smederijen, fietsmakers, schilders en schoenmakers waren verdwenen bleven er in de loop van de afgelopen jaren maar een handvol winkels en bedrijven over. Nog jarenlang was er maar één bakker over die zijn brood niet zelf meer bakte doch het aangevoerd kreeg van een broodfabriek. Nadat de sigarenwinkel, de bakker en de melkboer allang waren verdwenen, rest er nu nog slechts een enkele winkel, namelijk een winkeltje waar men snuisterijen verkoopt. Een tijd lang reed er nog een SRV-wagen rond, maar ook die is er mee gestopt. De middenstand is in feite totaal verdwenen en men is aangewezen op omliggende grotere dorpen. Jammer!

Nawoord

Jammer dat het in zo veel plattelandsdorpen zo is vergaan, maar Kantens heeft nog steeds een bloeiend verenigingsleven waar vele dorpsbewoners aan meedoen, zowel oorspronkelijke bewoners als nieuw-gekomenen waaronder veel studenten. Voor meer informatie zie de website: www.Kantens.nl

Heino

De moeder van ons bestuurslid Gilbert, mevrouw Jacoba Cleveringa-Van Duyn is overleden. Ze is in Leeuwarden op 23 juni 2012 overleden.

De Stichting ontving een overlijdenskaart van Kitty de Smit-Kremer, weduwe van Bart de Smit. Ze is overleden in Den Haag op 26 augustus 2012. We wensen haar familie veel sterkte toe.

Op 21 december 2012 is getrouwd Gilbert Cleveringa met Louise Miyuki Gravestijn. Wij wensen het paar een gelukkige en voorspoedige toekomst toe.

Schrijf de volgende datum vast in uw agenda: de **Familiedag 2013** is op zaterdag 27 april 2013.

Wij verwelkomen de volgende nieuwe donateurs:

de heer H.O. Clevering - Onstwedde
familie W. Cleveringa - Drachten
Mevr. mr L.M.Gravestein- Leeuwarden
familie Sijmons-Quist - Zwolle

Jeugdherinneringen uit Groningen van Corry Cleveringa (1891-1981) (Deel 1)

Door *Cornelie Quist*

Mijn grootmoeder **Cornelia Johanna Jacoba Cleveringa** werd op 9 mei 1891 geboren in de stad Groningen, waar ze tot haar huwelijk in 1917 heeft gewoond. Familie en vrienden noemden haar Corry. Door haar kleinkinderen werd ze liefelijk oma Joejoe genoemd¹.

In het volgende wil ik een beeld schetsen van mijn oma Corry Cleveringa in haar jeugd jaren in Groningen, zoals eind jaren 1970 door haar zelf opgetekend voor haar kinderen².

Corry's jeugdherinneringen geven een sfeervol beeld van het leven van een jong welgesteld meisje en van haar omgeving, in de stad Groningen van rond de eeuwwisseling van de 20ste eeuw³.

Links Corry Cleveringa met haar ouders en broer Ru, rond 1900

Monumentaal pand

Cornelia Johanna Jacoba Cleveringa (1891-1981) heeft haar jeugd doorgebracht met haar ouders

¹ Oma Corry Cleveringa en opa Mien Heijbroek woonden tijdens hun huwelijk in Oosterbeek op een buitenplaats, de Valkenburg geheten. Als wij als kleine kinderen hen daar gingen bezoeken en het grote huis binnenstormden klonk haar stem door de lange gangen "joe joe, ik ben hier...". Vandaar de naam oma Joejoe.

² Deze jeugdherinneringen heeft ze voor haar kinderen en kleinkinderen geschreven om hen bekend te maken met haar achtergrond en die van de Cleveringa familiestukken.

³ In haar jeugdherinneringen geeft Corry Cleveringa een uitgebreide omschrijving van de gebouwen en haar bewoners rond de Grote Markt en het Martini Kerkhof uit die tijd. In dit schrijven heb ik mij beperkt tot de beschrijving van haar persoonlijke ervaringen van het leven in haar geboortehuis en met haar familie en vrienden.

Petrus Cleveringa (1853-1922) en **Swaantina Jacoba Waalkens** (1861-1922) en haar vier jaar oudere broer **Rudolph Pabus**⁴ (1897-1972), in een monumentaal pand uit 1661 aan de Oude Ebbingestraat 39, hoek Jacobijnerstraat. Dit huis is bewaard gebleven tot op heden.

Het is een heel lang en smal huis. In het achterste gedeelte van het huis was het notariskantoor van haar vader gevestigd, met ingang aan de Jacobijnerstraat. Het voorste gedeelte was het woonhuis, met ingang aan de Oude Ebbingestraat, waar haar moeder het huishouden bestierde.

Beide ouders van Corry erfden een groot aantal onroerende goederen en landerijen, waardoor zij en haar broer een welvarende jeugd hebben gehad.

In haar jeugdherinneringen geeft Corry Cleveringa een zeer gedetailleerde beschrijving van haar geboortehuis.

Zondagen

Vanuit de voorkamer aan de Oude Ebbingestraat kon men door het zijraam tot op de Grote Markt kijken. Corry beschrijft hoe de familie daar de zondagen doorbracht. Er werd thee gedronken, terwijl de muziekdoo's met zijn platen "Einzug der Gladiatoren" of "Tanhauser" het geheel met muziek versierde.

De familie zat op kleine rode fauteuils met franje, terwijl vader Cleveringa op een grote stoel met borduursels van Corry's moeder plaats nam.

In de voorkamer stond ook een hoog zwart kastje tegen de muur waarop een wit marmeren blad met allerlei porselein. In het kastje stonden *de glaasjes schoon gewassen keurig op een rijtje naast elkaar en een trommeltje met lekkers. De chocola smaakte er altijd vreemd uit. Ze werd alleen gepresenteerd als wij er zaten (zondags) dus vers was ze niet altijd....*

Er stonden ook twee zwarte speeltafeltjes *met grote in keurbanden gebonden boeken erop.*

⁴ De vader van Piet Cleveringa, de schrijver van Een Groninger Familie (2005), over de geschiedenis van de familie Cleveringa en gepubliceerd door Stichting Familiearchief Cleveringa.

Huize Cleveringa, Oude Ebbingestraat 39, hoek Jacobijnerstraat, Groningen, rond 1900. Corry woonde hier van 1891 tot haar huwelijk in 1917.

Boeken van de familiewapens, Het Lied der Glocke, prachtig geïllustreerd, gedichtenbundels, novellen. Boven de tafeltjes hingen prenten in zwarte lijsten. De schilderijen hingen in de suite, die achter deze kamer lag en met drie ramen op de Jacobijnerstraat uitkeek. Door beide kamers lag een dik rood Deventer tapijt met rand. Een grote aangeklede juffer was de kachel, *die 's morgens werd aangelegd als het koud was.*

Corry beschrijft verder hoe in de zomer als de familie voor vier weken buiten de stad met vakantie ging, alle meubelen in hoezen werden gepakt en er bruin papier voor de ramen werd gehangen. Ze schrijft: *Mooi subject om in te breken, maar dat deden ze toen niet. Je kon in de stad precies zien wie met vacantie waren.*

Familiewapen

In de marmeren vestibule stond een bank met het familiewapen en hing het portret van Generaal Lewe van Aduard⁵. Het plafond van de vestibule was bedekt met een schildering met engelen.

⁵ De Lewe van Aduards waren familie van de koude kant. Voor verder informatie zie Hoofdstuk 19 uit het boek Een Groninger Familie, van Piet Cleveringa.

De vestibule gaf toegang tot een meterslange gang waar een smyrna-loper lag, die was opgerold tot de helft van de gang. Om deze kostbare loper te sparen werd deze alleen op zon- en feestdagen uitgerold.

De gang kwam weer uit op een hal, die dagelijks werd gebruikt en waar daarom een eenvoudige loper lag. In de gang was een soort inhammetje met een fonteintje om je handen te wassen en er was een grote donkere inloopkast waar de winterjassen en bontcapen waren opgeborgen.

Echt meisje

Naast deze inloopkast lag Corry's slaapkamer, een lange pijpela met een groot raam verdeeld in ontelbare glazen vakjes en uit- kijkende op de Jacobijnerstraat. Corry sliep in eikenhouten bed met een uitgesneden figuur op het hoofdeinde. Het behang was druk, vol bloemen, zoals in die tijd mode was. Ze vervolgt. *Ik was een echt meisje. Ik had mijn poppen daar en snuisterijen.* Later kreeg ze er nog een zitkamer bij. Dit was de kamer van haar broer Ru die toen als student op kamers ging. *In de hoek aan het raam had ik een divan staan. Daarop heb ik heel wat afgelezen toen ik als jong meisje thuis was.... In het huishouden deed ik nooit iets, hoefde ook niet, er was hulp.*

Corry's zitkamer was verbonden met de slaapkamer van haar ouders, ook met uitzicht op de kant van de Jacobijnerstraat. *In die slaapkamer bracht ik mijn eerste levensjaren door in 't mahoniehouten bedje. Aan de ene wand stond een mahoniehouten ledikant met baldakijn en omhangen met groene zitten gordijnen. Boven aan de hemel hing een kwast waarmee je je kon optrekken....*

Zand en stro

Ze herinnert zich hoe haar moeder in dat bed lag met een zware longontsteking en *we heel stilletjes moesten zijn, in de Jacobijnerstraat zand en stro werd gestrooid, de vrachtwagens van Scholten een andere weg moesten volgen en we alle dagen afwachtten of Oma (moeder) de crisis zou halen.* Gelukkig herstelde ze.

Ze vervolgt: *Als we ziek waren als kinderen, sliepen we er ook. Onze bedden stonden aan de muren*

tegenover elkaar. We maakten van Van Houten' cacaobussen met een draad door een gat in de deksel, telefoonverbindingen en spraken daar door.

De deur van de slaapkamer van Corry's ouders was beschilderd met een afbeelding van Vulcanus die zijn hand in het vuur stak. Omdat haar moeder er niet naar durfde te kijken, had zij er een gordijn over heen gehangen.

Groningse zuinigheid

Tegenover de slaapkamerdeur met Vulcanus was de ingang naar de tuinkamer. *Daar leefden wij het meest...* Corry beschrijft de kamer als vrolijk met een gebloemd behang. De kamer had een raam dat de hele zuidwand bevatte. Er stond een bamboe- theetafel *met geschonden kopjes er op. Typisch Groningse zuinig- heid*, aldus Corry. Ze vervolgt:

's Avonds precies om acht uur werd de suizende theestof met ketel op vuurtje in de theestof binnen gebracht en zaten we aan de ovale tafel onder de lamp te lezen of te leren. Alles ging stipt op tijd in huize Cleveringa. Elke dag werd er ook hetzelfde menu gegeten: balletjessoep, vlees, groenten en aardappelen en toe rijstebrij met basterdsuiker. Werd hier van afgeweken, dan waren haar vader en broer Ru *verontwaardigd.*

In de tuinkamer stond ook een notenhouten schrijfbureautje. Daar stonden *kiekjes* (foto's) op van de kinderen en vader Cleveringa. In de vakjes lagen brieven, het huishoudboekje en het kookboek van Corry's moeder.

Het belangrijkste voor Corry was de piano in de tuinkamer. Zij kreeg pianoles van ene mijnheer Kunst en later van Kor Kuiler⁶. Ze schrijft: *Wij hadden soms een muziek- bijeenkomst en waagde ik me aan kleine stukjes Schuman.*

Wilde wingerd

Via openslaande deuren van de tuinkamer kwam je op de waranda, die met een trap in de tuin uitkwam. De muren van de tuin grensden aan de speelplaats van het Groene Weeshuis en de tuin

van de freule van Ekenstein⁷. De tuin was begroeid met wilde wingerd, kamperfoelie en rozen. Er stond een moerbeiboom en een oude juttepeer, die elk jaar manden vol vruchten gaf. Corry was dol op tuinieren. Ze schrijft:

Ik zat er altijd te ploeteren en te prutsen....De tuin was een plaats in mijn leven, waar ik mij altijd gelukkig erg voelde.

(deel 2 in de volgende nieuwsbrief)

Rechts het geboortehuis van Corry Cleveringa aan de Oude Ebbingestraat 39, hoek Jacobijnerstraat, anno 2010. Voor was het woonhuis en achter het notariskantoor van vader Petrus Cleveringa.

⁷ Corry schrijft dat zowel het huis van Cleveringa als van Ekenstein op een plaats stonden waar vroeger een klooster had gestaan.

Voorzitter

- Mw. Hiltje Ten Kate-Cleveringa

Secretaris/Redactie/Genealogie

- Ru Cleveringa

Penningmeester

- Enno Steenhuis Geertsema

Leden

- Otto Vos
- Gilbert Cleveringa
- Rudi Van der Mark

Contactgegevens:

e-Mail SFACle@gmail.com

post: Boslaan 6 - 9331 CN Norg

Geboortes?

Overlijdensberichten?

Verhuisberichten!

Meld het uw secretaris!

Al was het alleen maar om de genealogie bij te kunnen houden.

---

⁶ Zie http://nl.wikipedia.org/wiki/Kor_Kuiler

De grote trek

Rond 1550 woonde er een familie Cleveringa ten noorden van Burum in Friesland, de twee broers, **Jacob en Pieter (Jacobs) Cleveringa**. Van Pieter zijn drie kinderen bekend, Jan, Harmen en Catharijne, waarbij van Harmen twee kinderen bekend zijn, Trijntje en Pieter.

Het huis waarin ze woonden heette de Cleveringa State en lag ten noorden van het plaatsje Burum. Een State is de Friese naam voor een stenen huis, die in het Groningse een Heerd genoemd wordt. Van de familie is niets bekend en er dient nog uitgebreid onderzoek gedaan te worden in het Friesch Archief in Leeuwarden.

Kaart uit 1622 RUG archief

Op 16 maart 1678 trouwde te Westeremden **Onne Cleveringh** met Stijnje Luitens.

Kaart uit 1622 RUG archief

De oudste gegevens zijn over **Berndt Cleverinck** uit 1540 te Garnwerd. Hij was kleef of kliever. Zijn nageslacht leidt tot mijn voorvader en Bronno Cleveringa met vrouw en kinderen in Oldenzijl. Burger van Appingedam werd hij op 30 december 1685 en dan "van Oldenzijl" genoemd. In Appingedam vervulde hij meerdere functies. Hij was brouwer, diaken, kerkvoogd en schuttenredger. Bouwmeester van de stad Appingedam was Bronno van

1706 tot en met 1717. In 1718 wordt hij verkozen tot Klufmeester van de kluf (=wijk) Dijkstraat Oost te Appingedam. In de Klapper op het Burgerboek van Appingedam (GRA2) staat vermeldt: Klevinga, Bronno Frerick, van Oldenzijl 30 dec. 1685

De familie groeide en meerdere generaties woonden en werkten in Appingedam. De beroepen werden steeds meer in het juridische en medische gezocht. Er zijn verscheidene interessante voorwerpen achtergebleven in Appingedam, zoals de Cleveringa bank en meerdere grafzerken in de Nicolai kerk en meerdere voorwerpen in het museum van Appingedam.

In de armoe jaren vertrokken meerdere Cleveringa's naar Amerika. Een aantal vestigden zich in Salt Lake City en omgeving en werden Mormoons. Ze kregen vele kinderen waardoor er tegenwoordig meer Cleveringa's in de USA wonen, dan in Nederland! Ook zijn er nog een tweetal Cleveringa's naar Australië geëmigreerd, waarvan er één, Jan Cleveringa, een vrij bekende kunstenaar geworden is.

Zoals u merkt, lijkt het alsof de familie een grote trek gemaakt heeft van Burum via Oldenzijl naar Appingedam en zich daarna over geheel Nederland en de rest van de wereld verspreid.

Er is uit de oude tijd nog erg veel niet bekend en vele gegevens Kaart

uit 17xx RUG archief

zullen naar alle waarschijnlijkheid nooit achterhaald worden. Zijn deze drie genoemde Cleveringa families bijvoorbeeld wel of geen familie van elkaar? Vanwege het lage bevolkingsaantal en de relatief korte afstanden die ze van elkaar af woonden, zou je denken van wel, maar zeker is het niet.

Het is echter erg leuk om steeds verder terug te gaan in de tijd en langzamerhand allerlei wetenswaardigheden te achterhalen. Ik zal u dan ook zeker op de hoogte houden.

Eventuele vragen en of opmerkingen zie ik graag tegemoet en zal mijn best doen om de vragen zo volledig mogelijk te beantwoorden.

Ru

Ik wens, namens het Bestuur, allen prettige Feestdagen en een gezond en voorspoedig 2013 toe.

